

MINISTERUL FINANTELOR
AL REPUBLICII MOLDOVA

05.12.2023 nr. 07/4-04/525

La nr. 11/1667 din 24.11.2023

Referitor la suspendarea Tratatului FACE

Ministerul Apărării

Ministerul Finanțelor, la solicitarea Ministerului Apărării nr. 11/1667 din 24 noiembrie 2023, a examinat proiectul hotărârii Guvernului *cu privire la aprobarea proiectului de lege privind suspendarea Tratatului cu privire la forțele armate convenționale în Europa, semnat la Paris la 19 noiembrie 1990, și în limita competențelor funcționale, comunică lipsă de obiecții.*

Secretar de stat

Digitally signed by Golban Olga
Date: 2023.12.07 05:55:45 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Olga GOLBAN

*Executor: Cristina Ribu
tel.: 022 26 27 15
e-mail: cristina.ribu@mf.gov.md*

Comisia politică externă și integrare europeană

AVIZ CONSULTATIV

cu privire la oportunitatea suspendării Tratatului cu privire la forțele armate convenționale în Europa, semnat la Paris la 19 noiembrie 1990

Comisia politică externă și integrare europeană, în cadrul ședinței din 31 ianuarie 2024, a examinat *Tratatul cu privire la forțele armate convenționale în Europa, semnat la Paris la 19 noiembrie 1990*, și, în temeiul Legii nr.595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova și Regulamentului privind mecanismul de încheiere, aplicare și încetare a tratatelor internaționale aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 442/2015, se pronunță în favoarea suspendării acestuia.

Doina GHERMAN
Președinta Comisiei

Executor: Constantin Butnaru

Tel.: +373 (022) 820 596; E-mail: constantin.butnaru@parlament.md

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE ȘI INTEGRĂRII EUROPENE
AL REPUBLICII MOLDOVA
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS AND EUROPEAN INTEGRATION
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Str. 31 August 1989 nr. 80, MD-2012 Chișinău • Tel.: + 373 22 578 205 • Fax: + 373 22 232 302 • <https://www.mfa.gov.md>

Nr. DI/1/391 – 13747 din 01 decembrie 2023

La nr. 11/1667 din 24 noiembrie 2023

Ministerul Mediului

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a examinat setul de acte referitor la aprobarea suspendării *Tratatului cu privire la forțele armate convenționale în Europa* (FACE), semnat la Paris la 19 noiembrie 1990 și comunică susținerea acestuia, cu următoarele comentarii.

Potrivit informației disponibile pe pagina web a depozitarului tratatului (<https://treatydatabase.overheid.nl/en/Treaty/Details/004285.dn.html>), până la data prezentului aviz, 15 state au anunțat suspendarea tratatului după retragerea Federației Ruse. În notificările acestor state sunt expuse expres: (i) temeiul juridic al suspendării; (ii) cauzele care au determinat recurgerea la acest act; (iii) termenul/data la care va intra în vigoare suspendarea pentru statul solicitant.

Prin urmare:

- temeiul legal al suspendării sunt normele cutumiare ale dreptului internațional, reflectate în *Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din 23 mai 1969*, care stabilesc posibilitatea suspendării de către state a tratatelor internaționale (articolul 62 alineatele 1 și 3 al Convenției).

- cauzele suspendării tratatului invocate inclusiv și de celelalte state sunt (1) retragerea din tratat a Federației Ruse și (2) agresiunea militară a Federației Ruse asupra unui stat membru al tratatului, Ucraina. Aceste împrejurări cumulativ constituie o schimbare fundamentală a circumstanțelor ce au intervenit în raport cu cele existente în momentul încheierii tratatului. Prin urmare, elementele în cauză necesită a fi precizate în nota de argumentare ca fundamentare a motivului suspendării și în preambulul actului normativ național al RM prin care va fi aprobată decizia de suspendare a tratatului.

- termenul de la care RM își întrerupe participarea, urmează a fi stabilit de către Ministerul Apărării. Dat fiind angajamentul Republicii Moldova față de principiile ce stau la baza Tratatului FACE, controlul armelor convenționale fiind un element cheie al securității euro-atlantice, se consideră judicios de a menționa în textul deciziei faptul că Republica Moldova suspendă tratatul cu posibilitatea de a reveni la implementarea lui la o dată ulterioară.

Având în vedere cele expuse, se propune ajustarea corespunzătoare a proiectului Legii privind suspendarea tratatului (proiectul legii cu sugestiile MAEIE se anexează) și redactarea notei de argumentare, suplینind cu referiri temeiul juridic, cauzele și termenul suspendării tratatului, corespunzător celor relatate mai sus.

Digitally signed by Mișu Mihail
Date: 2023.12.01 17:17:53 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Mihai MIȘU
Secretar General

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE

privind suspendarea Tratatului cu privire la forțele armate convenționale în Europa, semnat la Paris la 19 noiembrie 1990

nr. ___ din _____ 2023

„Având în vedere Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 31 din 02 martie 2023 pentru aprobarea Declarației Parlamentului Republicii Moldova cu privire la agresiunea Federației Ruse împotriva Ucrainei, prin care Parlamentul a constatat că Federația Rusă, din februarie 2014, poartă un război de agresiune ilegal, neprovocat și nejustificat împotriva Ucrainei, amplificat la 24 februarie 2022 printr-o invazie pe scară largă pe teritoriul Ucrainei și că acest act de agresiune fâțișă reprezintă o încălcare flagrantă și gravă a principiilor dreptului internațional și a angajamentelor internaționale asumate de Federația Rusă, condamnând în termenii cei mai fermi, războiul de agresiune al Federației Rusiei împotriva Ucrainei și solicitând Federației Ruse să înceteze imediat toate activitățile militare în Ucraina și să retragă necondiționat toate forțele și echipamentele militare de pe întreg teritoriul recunoscut la nivel internațional al Ucrainei,

Parlamentul adoptă prezenta lege

Art.1. – În temeiul al. 2, articolului 62 din Convenția de la Viena cu privire la dreptul tratatelor din 23.05.1969, Republica Moldova suspendă Tratatul cu privire la forțele armate convenționale în Europa, semnat la Paris la 19 noiembrie 1990, din data *1 februarie 2024*¹.

Art. 2. - Republica Moldova suspendă tratatul cu posibilitatea de a reveni la implementarea lui la o dată ulterioară.

Art. 3. – Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene va asigura notificarea Guvernului Regatului Olandei în calitate sa de depozitar și statele-părți ale Tratatului despre suspendarea acestuia.”

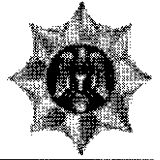
PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Igor GROSU

¹ Această dată este indicată cu titlu de exemplu, MA urmează a stabili și indica o dată expresă.

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

MD 2012, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 75 tel. (373-22) 255-830, fax. (373-22) 255-236 email: mai@mai.gov.md
pagina-web : www.mai.gov.md c/d 210105010370133, Ministerul Finanțelor, Trezoreria Centrală IDNO 1006601000130

Nr. 18/ 5840 din 26 decembrie 2023
La nr. 11/1667 din 24 noiembrie 2023

Ministerul Apărării

Ministerul Afacerilor Interne a examinat demersul Ministerului Apărării referitor la avizarea proiectului Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege privind suspendarea Tratatului cu privire la forțele armate convenționale în Europa, semnat la 19 noiembrie 1990, la Paris.

În contextul celor enunțate, MAI avizează pozitiv inițiativa de suspendare a Tratatului enunțat.

Secretar de stat

Digitally signed by Cecoltan Andrei
Date: 2023.12.26 11:51:28 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Andrei CECOLTAN

Ministerul Dezvoltării
Economice și Digitalizării
al Republicii Moldova

Nr. 13/1- 4047 din 26.12.2023

La nr. 11/1667 din 24.11.2023

Ministerul Apărării

Urmare examinării setului de materiale aferent *proiectului hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea proiectului de lege privind suspendarea Tratatului cu privire la forțele armate convenționale în Europa, semnat la Paris la 19 noiembrie 1990*, în limita competențelor funcționale, comunicăm lipsa de obiecții și propuneri pe marginea acestuia.

Secretar de stat

Digitally signed by Coban Cristina
Date: 2023.12.27 18:04:55 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Cristina CEBAN

Anghelina Ceban, 022-250-640

**SERVICIUL DE INFORMAȚII ȘI SECURITATE
AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD-2004, Chișinău, bd. Ștefan cel Mare și Sfânt, 166 tel. 022-239-625, fax 022-234-068, e-mail: sis@sis.md

„ 11 ” decembrie 2023

Nr. E/13514

La nr. 11/1667 din 24.11.2023

Ministerul Apărării

Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova (în continuare - *Serviciu*) a examinat proiectul hotărârii Guvernului „*Cu privire la aprobarea proiectului de lege privind suspendarea Tratatului cu privire la forțele armate convenționale în Europa, semnat la Paris la 19 noiembrie 1990*” și, în limita competenței funcționale, comunică lipsa de obiecții și propuneri.

Totodată, menționăm că decizia de suspendare a tratatului vizat reprezintă o decizie politică la adoptarea căreia urmează a fi analizate următoarele riscuri evidențiate.

1. Având în vedere tabloul de securitate regional, suspendarea Tratatului FACE ar putea avea un impact negativ în mod primordial în spațiul informațional, precum și asupra procesului de reglementare a conflictului transnistrean.

Considerăm că, în spațiul informațional național, grupurile afiliate vectorului pro-rus vor intensifica mesajele/narativele propagandistice cu caracter manipulator (*spre exemplu: „încălcarea principiului neutralității”, „implicarea în război”, „aderarea la blocul militar NATO”, „crearea bazelor militare NATO pe teritoriul național”, etc.*), în vederea creării tensiunilor sociale ce vor genera în potențiale proteste inclusiv cu caracter violent.

Prin urmare, intensificarea mesajelor/narativelor propagandistice promovate de către „autoritățile de la Tiraspol” (*spre exemplu: „înarmarea Republicii Moldova pentru intervenție militară în rmn”, „încălcarea principiului neutralității”, etc.*), inclusiv în procesul de negocieri, ar putea duce la manifestări cu impact de destabilizare a situației de securitate în Zona de Securitate.

Astfel, ca reacție de răspuns la decizia de suspendare a Tratatului vizat, „autoritățile secesioniste” ar putea recurge la realizarea acțiunilor cu caracter provocator, și anume:

- **intensificarea acțiunilor militare** realizate de „structurile militarizate rmn”, inclusiv în comun cu GOTR (*de exemplu: forțarea cu tehnică militară a râului Nistru, asedierea și preluarea controlului asupra clădirilor administrative*);
- instalarea noilor **posturi de control în Zona de Securitate**, blocarea **căilor de acces** ce va afecta dreptul la libera circulație a cetățenilor;

- **intensificarea patrulării** de către „grănicerii rmn” a liniei administrativ-teritoriale din regiune;
- **creșterea incidentelor** cu privire la reținerea/percheziționarea/restricționarea accesului cetățenilor, ș.a.

2. Cu referire la **reacțiile internaționale** privind retragerea Federației Ruse din Tratatul FACE, menționăm că **16 state** (*Regatul Belgiei, Republica Bulgaria, Canada, Republica Cehă, Danemarca, Franța, Germania, Grecia, Islanda, Luxemburg, Țările de Jos, Norvegia, Portugalia, România, Regatul Unit, SUA*) au informat Ministerul de Externe al Regatului Țărilor de Jos despre **suspendarea intenția de suspendare** a tratatului menționat.

Mesajul comun adoptat în textul comunicatelor transmise în adresa Ministerului de Externe al Regatului Țărilor de Jos denotă:

1) motivul pentru care statele suspendă participarea la Tratatul vizat este ghidat de nerespectarea și retragerea Federației Ruse din Tratatul FACE;

2) cu încălcarea obiectului și scopului tratatului, **Federația Rusă a lansat invazia pe scară largă/războiul împotriva Ucrainei la 24 februarie 2022**;

3) **suspendarea este reversibilă** (*se suspendă temporar cu posibilitatea de revenire la aplicabilitatea acestuia într-o perioadă oportună*);

4) **statele rămân ferm angajate față de controlul armelor convenționale**, ca element cheie al securității euro-atlantice.

5) Unele state au aplicat **termeni de la care va intra în vigoare suspendarea**, după cum urmează:

- **Danemarca, Islanda, Germania** (*suspendarea tratatului va intra în vigoare peste 150 de zile de la recepționarea notificării*);

- **Canada** din 07.02.2024;

- **Norvegia** (*suspendarea tratatului va intra în vigoare peste 90 de zile de la recepționarea notificării*);

- **România** din 14.12.2023;

- **Regatul Țărilor de Jos** din 07.12.2023;

- **SUA** din 07.12.2023;

- **Regatul Unit** din 20.11.2023.

6) Unele state au menționat **intențiile de a suspenda Tratatul**, nefiind remisă notificarea în adresa Ministerului de Externe al Regatului Țărilor de Jos, printre care:

- **Polonia** (comunicatul Ministerului Apărării din 07.11.2023) „*Polonia va lua măsuri oficiale pentru a suspenda Tratatul CFE pe termen nelimitat și în întregime, în ceea ce privește toate prevederile sale... Polonia nu exclude luarea unor măsuri legale suplimentare în viitor, inclusiv denunțarea Tratatului CFE ca urmare a denunțării Tratatului de către Rusia...*”;

- **Turcia** (comunicatul Ministerului Afacerilor Externe din 07.11.2023) „*...întrucât decizia Rusiei de a se retrage din Tratatul CFE intră în vigoare la 7 noiembrie 2023, implementarea semnificativă a Tratatului de către alte state părți a devenit imposibilă în practică. În astfel de condiții, noi, împreună cu alți Aliați*

NATO care sunt state părți, trebuie să suspendăm punerea în aplicare a Tratatului atât timp cât este necesar. Această decizie este, în esență, reversibilă... ”;

- **Lituania** (comunicatul Ministerului de Externe din 07.11.2023) „***Lituania sprijină pe deplin decizia statelor părți ale CFE aliate de a suspenda atât timp cât este necesar funcționarea Tratatului CFE. Comunitatea euro-atlantică răspunde ferm la disprețul constant și flagrant al Rusiei față de controlul armelor***”.

3. Prin prisma alinierii Republicii Moldova la procesul de suspendare a Tratatului FACE, suplimentar posibilelor evoluții de risc interne enunțate supra, remarcăm următoarele:

- probabilitatea înaltă de depășire de către state a cotelor de înarmare prevăzute în Tratatul FACE;

- incertitudini de acțiune în privința „surplusului de tehnică/arme” în cazul revenirii, după o anumită perioadă, la punerea în aplicare a Tratatului (în contextul în care toate statele care recurg la suspendare declară despre „reversibilitate”).

În acest sens, inclusiv din perspectiva Republicii Moldova, care este în proces de reînnoire/consolidare a capacităților de înarmare, pe termen mediu-lung, cel mai probabil va fi necesar de abordat/negociat inițiative de modificare a Tratatului FACE sau de constatare a necesității de adoptare a altui acord internațional care va corespunde realităților existente după încheierea războiului Rusiei contra Ucrainei.

Alexandru MUSTEAȚA
Director

Digitally signed by Musteața Alexandru
Date: 2023.12.11 14:26:23 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

**MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA**

MD - 2012, mun. Chișinău,
str. 31 August 1989, nr. 82
tel.: +373 22 20 14 24
web: www.justice.gov.md
e-mail: secretariat@justice.gov.md

20.12.2023 nr. 08/11265

Ref. Nr. 11/1667 din 24.11.2023

Ministerul Apărării al Republicii Moldova

Ministerul Justiției a examinat setul de acte referitoare la *aprobarea proiectului de lege privind suspendarea Tratatului cu privire la forțele armate convenționale în Europa, semnat la Paris la 19 noiembrie 1990 (în continuare – Acord)* și, în limita competențelor funcționale, comunică următoarele:

În cadrul variantei în limba rusă a Hotărârii cu privire la aprobarea proiectului de lege, sintagma „о проекте закона о приостановлении действия”, va fi completată după cum urmează: „об утверждении проекта закона о приостановлении действия”.

Referitor la formula de atestare a autenticității actului normativ, propunem excluderea referinței la funcția de „viceprim-ministru”, în condițiile în care hotărârile Guvernului sunt contrasemnate de miniștrii care au obligația punerii acestora în aplicare (a se vedea art. 50 alin. (4) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative).

Secretar de stat

Digitally signed by Serbenco Eduard
Date: 2023.12.20 17:14:08 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

Eduard SERBENCO